СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION I.

Рік LIII. Ч. 162. Ню Йорк і Джерзі Сіти, субота 18. серпня 1945. — No. 162. New York and Jersey City, Saturday, August 18, 1945. Vol. LIII.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки. — Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807. Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. — THREE CENTS in the United States of America. FIVE CENTS elsewhere.

ПРЕЗИДЕНТ НАЗНАЧУЄ ДЕНЬ МОЛИТВИ НА НЕДІЛЮ 19. СЕРПНЯ

Президент Гері С. Труман проголосив проклямацію, назначуючи неділю 19. серпня днем молитви. „Взиваю населення Злучених Держав усіх релігій злучити разом свої молитви у вислові подяки до Бога за осягнену перемогу і за те, щоб Він підтримував і провадив нас на мирнім шляху. Взиваю теж моїх земляків присвятити цей день молитви памяти тих, що положили своє життя для уможливлення цеї перемоги" — сказано у проклямації.

НОВІ ПОВОЄННІ ПЕРЕМІНИ В АМЕРИЦІ

Із перемін з нагоди проголошення покінчення війни замітніші такі:

Уряд не контролює дальше висоти робітничої платні, лишаючи це порозумінню між робітничими організаціями й підприємцями; знесені обмеження їзди автобусами, а затримується контроля їзди залізницями; до 30. червня 1946. р. поверне яких 4,000,000 вояків з війни домів. Між ними буде 2,500,000 з Европи, а 1,500,00 з Пацифіку.

ДОЛЯ УКРАЇНСЬКИХ КАТОЛИЦЬКИХ ЄПИСКОПІВ.

Філядельфійський „Шлях" з 11. серпня приносить вісти у дописі з Европи про долю українських епископів в Західній Україні. У дописі сказано, що епископ Хомишин помер, а тепер на його місце мав стати епископом Преосв. Микола Чарнецький. Большевики вивезли епископа помічника Івана Лятишевського із Станиславова, а також перемиського епископа Лакоту. Перед тим вивезли львівського митрополита Йосифа Сліпого.

Є чутки, що у Відни арештували пароха при церкві св. Варвари, о. д-ра Горникевича і д-ра Маркіяна Дзеровича.

ПОЩО ГІТЛЕР ІШОВ ВІЙНОЮ ПРОТИ СОВЄТІВ.

Американські правники, що допитують націстичних провідників, привезених до Нірнбергу на суд военних злочинців, кажуть, що маршал Кайтел ще й тепер вірить в слова Гітлера, що Німеччина тому пішла з війною проти Росії, бо Німеччина знала зовсім певно, що Росія готується з війною проти Німеччини й Німеччина хотіла просто перша ударити.

Інші арештовані націстині провідники одначе мають про цю справу дещо інші погляди. Кажуть вони, що Німеччина пішла з війною проти Советів, бо Німеччині треба було пшениці й нафти з України. Одночасно Гітлер був заалярмований донесеннями про зріст сили Червоної Армії. Ці два аргументи заставили Гітлера до війни проти Росії.

ПЕРЕМІНИ В ДЕПАРТАМЕНТІ СТЕЙТУ

Дотеперішній підсекретар стейту Джозеф С. Гру зрезигнував із свого становиська, а на його місце назначив президент Труман Діно Дж. Ачесона, який передтим зрезигнував із становища асистента в цьому самому департаменті.

Ці переміни викликують зацікавлення в політичному світі, бо це діється під новим секретарем стейту.

АМЕРИКАНСЬКО - СОВЕТСЬКА СУПЕРЕЧКА ЗА МЕКАРТУРА.

Едвард Р. Моров, кореспондент радіової системи „Колюмбія", доніс у вівторок з Лондону, що в Москві прийшло до дуже „відкритої" розмови між американцями й росіянами за те, хто має бути начальним командантом аліянтських військ підчас окупації Японії. Мовляв, Молотов, советський комісар заграничних справ, поставив Гаримановi, американському амбасадорови в Москві, домагання, аби начальним командантом був росіянин. Гариман, на виразні інструкції з Вашингтону, оперся ясно цьому домаганню. Розмова, мовляв, була дуже гаряча й тривала кілька годин.

З „ТОВАРИША" — „БРАТ".

Хоч як дивне це виглядає, а правдою таки є. Бувало, як ви на вічу сказали до людей „браття й сестри", або „громадяни" або з американська „пані й панове" — то большевицька нагінка не могла вам цього літами дарувати. Йшли не лише насмішки, але погрози й відказування. Кричали, що то „пани" або „паламарі" позбиралися та прозиваються „робочий народ". А подивіться тепер у большевицьку ґазету і що побачите: „Протокол з засідання... У справі допомоги говорив брат Михайло Р... Звіт принято..." Чисто на „паламарську систему" перейшли і ані словечком собі не дорікають. Але большевикам все можна. Можна під стенку людей ставляти, то чому не можна стати їм „паламарями", ще й прозивати своїм іменем інших.

РОСІЯ Й ПОЛЬЩА ПІДПИСУЮТЬ УГОДУ ПРО ГРАНИЦЮ

У Москві підписано угоду між Польщею й Советським Союзом, котрою встановляється докладно границю між двома державами та означується уділ Польщі в загальній сумі военних репарацій, признаних Росії.

В імени Польщі підписав угоду Осубка-Моравскі, в імени Советського Союзу Молотов.

ОРГАНІЗАЦІЯ УКРАЇНЦІВ ПІД БРИТІЙСЬКОЮ ОКУПАЦІЄЮ В НІМЕЧЧИНІ.

З окупованої британцями Німечини наспіли інформації про організацію українців за почином Українського Червоного Хреста із Швайцарії. Централя його є в Гановері, а головою проф. Подільський та п. Плавайчук. Вибрано представників-організаторів на певні провінції і їм приділено працю. Напр. на провінцію Сольто й Целе є призначений інж. Дроздовський, іншим організатором є Іван Шкурлей.

У червні зорганізовано чисто український табор збігців коло міста Унтерліс, де була колись велика фабрика амуниції і де перебувало кілька тисяч збігців. До комітету в цім таборі ввійшли: агроном Іван Прегар з Буковини, голова; Роман Борис зі Львова, заст.; Петро Ольшанський з Перемишля, писар. Усіх членів комітету є 73. Зробили росподіл будинків для приміщення окремо хлопців, окремо дівчат, окремо старших мужчин і жінок, а окремо для родин. У кожнім будинку є окремий нагляд. — („Українські Вісті").

ВІДКЛАДАЮТЬ ОФІЦІЯЛЬНЕ ПІДПИСАННЯ ЗДАЧІ ЯПОНІЇ

На просьбу японського уряду генерал МекАртур, уповажнений Обєднаних Держав приняти врочисту здачу Японії, дав Японії більше часу на переведення справи. Японський уряд казав, що він не зможе це зробити протягом короткого речинця, поставленого МекАртуром.

Багато американських і британських ґазет висказує різні побоювання щодо споводу японської тактики після здачі. Лондонський „Таймс" звертає увагу на слова японського цісаря в його промові про здачу, що теперішня програ Японії хвилева. Особливо гостру критику Японії містять ґазети Австралії, котра була за судження цісаря як военного злочинця.

НОВИЙ УРЯД У ЯПОНІЇ

Цісар Гірогіто припоручив свому 57-літньому кузинови князеви генералови Нарушіко Гіґаші-Куні сформувати новий уряд. Є в ньому багато відомих японських мілітаристів, навіть зо старого уряду, між ними князь Коное, за котрого премієрства Японія почала агресивну війну против Китаю.

УКРАЇНСЬКА СОВЕТСЬКА РЕПУБЛИКА ЧЛЕНОМ РАДИ „УНРРИ"

Рада „УНРРИ" ухвалила приняти в свій склад Данію, Українську та Білоруську Советську Републику.

Рада ухвалила теж просити Аліянтів признати „УНРРІ" всі военні припаси одіння, харчів і транспорту для вжиття їх на допомогу жертвам війни.

ПОШУКУЮТЬ УКРАЇНЦІВ ЧЕРЕЗ ПОЛЬСЬКИЙ ЧЕРВОНИЙ ХРЕСТ.

Польський Червоний Хрест, що має свою кватиру під ч. 149 при Іст 67-мій вулиці в Ню Йорку, прохає нас проголосити, що через нього пошукують своїх рідних в Америці деякі українці, які перебувають в польській армії, що тепер приміщена в Шкоції. І так капраль Микола Кузишин шукає свого вуйка Степана Олійника, сина Онофрія й Марії Кусень. Вони походять із села Олесин, пошта Козова, округ Бережани, Західна Україна. Вони мабуть у Ню Йорку.

Олена Гринюк, яка перебуває тепер у Німеччині, прислала до бюра Польського Червоного Хреста лист до свого брата Евгена Ганкевича. Пані Гринюк має дочки, зрештою нема докладніших вістей про цю родину.

УКРАЇНСЬКИЙ ДОПОМОГОВИЙ КОМІТЕТ В БЕЛЬГІЇ.

Заходом українських громадян в Бельгії створено дня 3. червня Український Допомоговий Комітет в Бельгії з таким проводом: голова — Микола Граб, Брюсель; скарбник — Карло Мулькевич, Маін; секретар — Микола Демчук, Лювен. Цей комітет затверджений бельгійською владою, має на меті давати негайну поміч українській еміґрації, яка так численно прибуває з території колишньої Німеччини. Український Допомоговий Комітет в Бельгії співпрацюватиме з такими допомоговими комітетами Америки, Канади та інших країв. Адреса: Comite Ukrainien de Secours en Belgique, 24 Avenue, Livingstone, Bruxelles.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

ПЕРША ЛЕКЦІЯ МИРА

Війна з Японією вже покінчилася. Останній воюючий з нами ворог здався. Він ще щоправда не підписав формальної своєї здачі, ще деякі його летуни поповняють себегуства об американські кораблі й сухоземні позиції, ще денеде відорвані відділи стріляють на американців, але японська держава вже вийшла з війни, і до неї за нашої памяти ледво чи вернеться.

З нагоди закінчення війни ми святкували два дні. Відсвяткувавши, вертаємося до щоденного життя. Здавалобся може комусь, що вертаємося до того, що було перед війною. Моглоб може здаватися, що війна це була тільки неприємна й нами не бажана перерва в наших звичайних мирних заняттях.

Так воно й є, та тільки до певної міри: для таких країн як Америка, для таких суспільностей, як американська, мир є нормальним станом, а війна є чимось виїмковим, в противенстві до мілітарних держав, що проти нас воювали, для котрих не мир, а війна є нормальним станом, або принаймні таким самим звичайним станом, як мир.

Поза те одначе мир, до котрого ми вертаємося, це не є зовсім мир, з котрого ми вийшли, коли ми вступали в війну. Війна саме поробила в нашім життю, в особистих і суспільних, економічних і політичних відносинах світа кольосальні переміни, яких ми тепер ніяк не можемо переочувати, коли ми ставимо перші кроки в повоєнному мирі. Війна зруйнувала багато річей, з котрих одні для нас були дорогі, інші байдужі, ще інші небажані. Отже по війні нам прийдеться обходитись без різних річей, що нам були дорогі, але прийдеться рахуватися з річами, яких ми давніше не знали. Нам стануть теж до розпорядимости речі, яких ми давніше не вживали. Словом, нам приходиться жити в зміненому світі.

Першою й найважнішою лекцією, яку нам дає цей новий світ мира, це потреба мати відкриті очі, відкриті вуха й всі змисли, пізнавати цей світ усіми засобами ума й серця та вчитися про нього всіми засобами, що нам остають до розпорядимости. Коли якийсь час тому удар бомби в Японії показав світови, що він живе в новій епосі, епосі атомічній, то це іншими словами сказано, що ми живемо в світі науки й освіти. Наука й освіта нині це необхідний засіб життя, зовсім такий необхідний, як їдження, як дихання. Хто нині не вчиться й не освічується, той нині скорше чи пізніше мусить загинути зовсім так, як той, що відмовився би їсти або дихати.

ЗНАК ЧАСУ

В Англії, цій европейській країні, здавна відомій зо свого консерватизму, себто вірности старині, відбулася в середу церемонія, що для цілого світу являється покажчиком великих сучасних суспільних перемін у світі.

Серед церемоній у британськім парляменті, що своїми початками сягають назад кілька століть, виступив британський король і, одітий в соболі, з короною на голові, прочитав престольну промову про законодатну працю, яку заповідає новий британський уряд, покликаний тим королем до правління імперією. Про заповіджені законодатні праці король сказав між іншим: „Мій уряд візьметься енергійно за завдання перемінити промисл з воєнної стопи на мирову, поширити нашу експортову торговлю та забезпечити через відповідну контролю або через поширення публичної власности, щоби наші промисли... причинялися як найбільше до національного добробуту. (Парляментови) буде предложений проект перебрати Банк Англії на публичну власність. Також вам (лордам і послам) буде предложений проект націоналізації копалень вугля..."

Не треба багато уяви, аби догадатися, що одним з великих уділовців приватного нині Банку Англії, що має бути відданий державі й народови, є той власне британський король, котрий заповідає послам і лордам цей проект закона, що в результаті має позбавити шеровців Банку Англії, як і шеровців усіх інших приватних промислів великих доходів, великого економічного, а тим самим політичного впливу.

Цими словами британський монарх сказав британському народови, що властивим пануючим у Британії є не він, що носить корону й називається королем, але британський народ. Король Юрій сказав між стрічками, що він самий зречеться великої частини своїх багацтв та передасть їх у руки британського народу, коли цей народ сказав своїми виборами, що він собі цього бажає.

Це є знаком часу, що досі бритійці таких домагань до своїх посідаючих кляс не ставили. Що

СПРАВА БЕЗДОМНИХ ОСІБ ПЕРЕД „УНРРОЮ".

Для питання щодо підпомоги для осіб, що покинули рідний край і не хочуть до нього вертатися мимо зазиву уряду краю, ще не найдено розвязки на лондонській конференції Ради „Допомогової й Регабілітаційної Адміністрації Обєднаних Держав" (званої коротко „УНРРА"). Польща, Югославія, Росія й Чехословаччина далі настають на те, аби „УНРРА" перестала давати допомогу тим утікачам, що дістали нагоду вертатися на батьківщину, а цього не зробили. Ці держави опираються на постанову статута „УНРРИ", котра каже, що та агенція за згодою уряду батьківщини втікачів може занятися опікою над утікачами; вони кажуть, що „УНРРА" має перестати опікуватися ними, як уряд відтягне свою згоду.

Інші держави, під проводом Америки, стоять на становищі, що „УНРРА" навіть у такому випадку управнена піклуватися бездержавними особами аж до часу, поки такі особи будуть віддані новому міжурядовому комітетови для втікачів, котрий буде мати за ціль найти місце, де тих людей поселити. Вилієм Клейтон, американський підсекретар стейту, що заступає Америку на зборах у Лондоні, звертав увагу конференції, що в Америці це викличе дуже недобре враження, як там стане відомо, що „УНРРА" найшлася в положенню, що вона примушувала людей вертатися до краю, до котрого вони вертатися боялись.

Зогляду на те, що не найдено ще способу, як полагодити цей спір та що обі сторони вперто стоять на своїх становищах, прийдеться справу відложити до полагодження аж на наступному засіданню, котре відай відбудеться за шість місяців.

ОСОБА КОМАНДАНТА „ПЕРШОЇ УКРАЇНСЬКОЇ АРМІЇ".

Командантом совєтської армії, яка тримає теперішню Австрію під своїм доглядом, є маршал Іван Конев. Він тепер захворів і з цієї нагоди інші аліянтські команданти набрали більшого значіння у Відни. Коментатор газети „Ню Йорк Сан" дивується, чому то Конев захворів. А як причину здивування подає його родовід. Отже за його вістями командант Першої Української Армії, яка боролася проти націстів, тобто Іван Конев, є уродженцем сибірського мужика і відзначається оголеною ґранітною головою. Він визначився у війні проти націстів ще під Москвою, дальше під Арйолом, Белґородом а потім перейшов Дніпро. Тепер Конев має 49 літ життя, а свою карієру розпочав у царській армії. За часів революції він став партизаном, потім дістався до Червоної Академії Фрунза, а звідти поїхав на поготівля проти Японії ще у передвоєнних часах. Заходить питання, коли то Конев мав час підготовитися на команданта української армії, коли там українська мова є мовою команди? — А може в українській совєтській армії не треба знати української мови?

вони поставили їх тепер, даючи партії, що стоїть за такі реформи, подавляючу кількість голосів.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, А ТИМСАМИМ СТАВАЙТЕ СПІВВЛАСНИКОМ ВІСІМ МІЛІОНОВОГО МАЄТКУ ЦЕЇ ОРГАНІЗАЦІЇ.